

РОЛЯ ГІСТОРЫ ПЕДАГОГІКІ Ў ПРАФЕСІЙНАЙ ПАДРЫХТОЎЦЫ СТУДЭНТАЎ

Сітуацыя, якая склалася ў галіне выхавання і адукацыі падростаючага пакалення на сучасным этапе, цяжкасць праблем, якія стаяць перад педагагічнай навукай, стымулююць інтэнсіўнасць пошуку новых, больш эфектыўных шляхоў развіцця гэтай галіны ведаў. Адзін з іх звязаны з асэнсаваннем і выкарыстаннем найбагацейшай спадчыны мінулага, з ператварэннем гісторыі педагагікі ў важнейшае звяно навукова-педагагічнага ведаў. Яшчэ Л.М.Талстой, пачынаючы сваю педагагічную дзейнасць, выказаў у 1860 г. думку аб тым, што «толькі гісторыя педагагіі можа даць станоўчыя даныя для самой навукі педагагіі» і «легчы ў аснову ўсёй педагагіі» [1, с.37, 38]. Аднак дагэтуль даная тэарэтыка-метадалагічная ўстаноўка засталася нерэалізаванай. Больш за тое, ў апошні час катастрафічна змяняшаецца колькасць гісторыка-педагагічных даследаванняў. А існуючыя вучэбныя праграмы і падручнікі па гісторыі педагагікі не ў сілах стымуляваць інтарэс студэнтаў да гэтай галіны ведаў. Між тым як раз гісторыя педагагікі дазваляе раскрыць працэс паступовага пранікнення чалавецтва ў сутнасць выхавання, наглядна паказвае і тлумачыць, чаму прымаліся або адхіляліся як тэарэтычныя ідэі і падыходы, так і формы і метады практычнай дзейнасці. Вывучэнне вопыту мінулага перасцерагае ад паўтарэння памылак, падказвае шляхі вырашэння задач, якія стаяць перад выхаваннем сёння, дапамагае раскрыць тэндэнцыі развіцця педагагічнай тэорыі і практыкі. Веданне гісторыі педагагікі дазваляе выявіць народныя традыцыі выхавання, якія зарадзіліся ў мінулым і ў мадыфікаваным выглядзе існуюць і сёння. Без адпаведнага разумення іх цяжка знайсці аптымальныя формы для педагагічных навацый.

Калі роля і месца гісторыі педагагікі ў падрыхтоўцы будучых педагогаў зразумелая, то вырашэнне пытання “Чаму вучыць?”, г. зн. якім павінен быць змест вучэбнага курса, патрабуе ўдакладнення.

Пры распрацоўцы вучэбных праграм аўтары звычайна кіруюцца канкрэтнымі патрабаваннямі соцыўма, педагагічнай практыкі, назапашаным вопытам і г.д. Але пры такім падыходзе да адбору зместа вельмі вялікая роля суб’ектыўнага фактара. У гэтым выпадку ўсё залежыць ад калектыву, які распрацоўваў змест данага вучэбнага курса. Другі аўтарскі калектыў можа прапанаваць свой варыянт вучэбнай праграмы, які таксама будзе лагічны і па-свойму аб’ектыўны. З мэтай выключэння фактара суб’ектывізму мэтазгодна рэалізаваць навукова абгрунтаваны падыход да адбору зместа педагагічнай падрыхтоўкі будучых спецыялістаў, сутнасць якога зводзіцца да выдзялення абагульненых інтэлектуальных уменняў, г. зн. тых спосабаў дзеяння, якія неабходны будучаму спецыялісту і павінны быць сфарміраваны ў студэнтаў яшчэ ў працэсе навучання ва ўніверсітэце [2, с. 29].

Якія ж абагульненыя інтэлектуальныя ўменні магчыма і неабходна фарміраваць у будучых педагогаў у працэсе вывучэння гісторыі педагогікі? З наша пункта гледжання такімі ўменнямі з'яўляюцца:

- уменне аналізаваць узнікненне і далейшае развіццё педагагічных праблем на розных гістарычных этапах;
- уменне разглядаць працэс развіцця педагогікі як працэс гістарычны, які ў сваю чаргу дэтэрмінаваны сацыяльна-эканамічнымі ўмовамі;
- уменне прасочваць шляхі фарміравання педагагічнай навукі як самастойнай галіны ведаў, працэс яе адпачкавання ад філасофіі і ўстанаўленне ўзаемасувязяў з іншымі навукамі;
- уменне выкарыстоўваць асноўныя гістарычныя паняцці і тэрміны і весці навуковы дыялог па дыскусійным пытанням гісторыі педагогікі;
- уменне выказаць і абгрунтаваць свае адносіны да педагагічных ідэй, канцэпцый, поглядаў, якія ўзніклі ў сусветнай і айчынай гісторыі педагогікі.

Ўсё гэта з найбольшай выніковасцю можа быць забяспечана пры ўмовах стварэння новых праграм па курсу “Гісторыя педагогікі”. Структура і змест наяўных праграм, нават з некаторымі змяненнямі, з'яўляюцца, з нашага пункта гледжання, фактарам які стрымлівае удасканаленне працэса выкладання гісторыі педагогікі.

Па-першае, з улікам сучасных сацыяльна-эканамічных і палітычных змяненняў не можа задаволіць структурнае дзяленне курса на часткі: гісторыя педагогікі за мяжой, гісторыя педагогікі ў Расіі, гісторыя педагогікі на Беларусі. Шмат пытанняў выклікае другая частка праграмы – гісторыя педагогікі Расіі. Сёння Расія для нас - замежная дзяржава і вывучаць пытанні па гісторыі школы і педагогікі Расіі трэба ў раздзеле “Гісторыя школы і педагогікі за мяжой”. З другога боку, некалькі вякоў Беларусь і Расія мелі агульную дзяржаўнасць і лагічным з'яўляецца сумеснае вывучэнне гісторыі школы і педагогікі Расіі і Беларусі. Але ак быць з Польшчай? З ёю так сама Беларусь мела некаторы час агульныя межы. Зразумелым з'яўляецца ўвядзенне у структуру курса «Гісторыя школы і педагогікі Беларусі», бо яго вывучэнне мае вялікае значэнне ў прафесійнай падрыхтоўцы педагогаў, якія будуць выходзіць падрастаючае пакаленне і фарміраваць грамадзян Рэспублікі Беларусь. Але слабая вывучанасць у навуцы і недастатковае асвятленне ў друку і спецыяльнай педагагічнай літаратуры гісторыі школы і педагогікі Беларусі, выклікае пэўныя цяжкасці ў працэсе выкладання. Патрэбен падручнік па гісторыі педагогікі Беларусі. Наяўная калектыўная манаграфія “Асвета і педагагічная думка ў Беларусі: са старажытных часоў да 1917 г.” асвятляе не ўсе пытанні курса, ды і тыраж яе надта малы.

Па-другое, змест курса вызначаецца характарыстыкай педагагічных поглядаў асобных персаналій па пэўнай схеме: біяграфічныя дадзеныя, характарыстыка практычнай дзейнасці і педагагічных поглядаў. З прац вычляняецца ўсё, што ён гаварыў аб школе, напрамках выхавання, аб

прынцыпах і метадах навучання, аб патрабаваннях до асобы педагога і г.д. Гэта прыводзіць да таго, што ў студэнта фарміруецца ўяўленне аб ходзе гісторыі педагогікі як змене педагагічных тэорый розных педагогаў. Разуменне таго, чаму на даным гістарычным этапе, у даных сацыяльна-эканамічных умовах узнікае педагагічная тэорыя, у супрацьборстве з якімі іншымі тэорыямі яна існавала, хто быў прыхільнікам данай тэорыі, існуючая праграма не дае.

Па-трэцяе, персаналіі, якія вывучаюцца ў курсе гісторыі, пераважна з'яўляюцца прадстаўнікамі Еўропы. Такая еўрапеізацыя значна збядняе педагагічны круггляд будучых педагогаў.

Усе выказаныя меркаванні сведчаць аб неабходнасці распрацоўкі новых вучэбных дапаможнікаў. Аднак трэба мець на ўвазе, што працэс гэты дастаткова працяглы. Пачаткам можа быць распрацоўка новых канцэпцый курса, новых прынцыпаў гісторыка-педагагічных класіфікацый. Адным з варыянтаў перапрацоўкі праграмы можа быць выкладанне ўсяго гісторыка-педагагічнага зместа на аснове перыядызацыі, якая прынята ў гістарычнай навуцы: гісторыя першабытнага грамадства, гісторыя старажытнага свету, гісторыя сярэднявекі, гісторыя новага часу і г.д. Гэта ў значнай ступені расшырыць магчымасці гісторыі педагогікі ў падрыхтоўцы будучых спецыялістаў: у студэнтаў будзе фарміравацца выразнае ўяўленне аб прычыннай абумоўленасці ўзнікнення педагагічных ідэй на тым ці іншым гістарычным этапе (для гэтага неабходна правесці аналіз эканамічных, сацыяльных і педагагічных фактараў); у студэнтаў з'явіцца магчымасць прасачыць узнікненне і асаблівасці вырашэння розных педагагічных праблем і пытанняў у аспекце іх гістарычнага развіцця; студэнту даецца магчымасць вызначыць і ахарактарызаваць агульнацывілізацыйныя і нацыянальна-рэгіянальныя тэндэнцыі ў развіцці педагагічнай думкі і школы на розных гістарычных этапах.

Літаратура

1. Толстой Л. Н. О задачах педагогики. // Пед. соч. М., 1948. С. 37, 38.
2. Пальчевский Б. В. Методология содержания и проектирования технологии обучения студентов: инвариантный подход. // Образование и повышение квалификации работников образования. / Сб. науч. трудов. Мн., 1993. С. 29–31.